Ч. 11. Чернівцї, середа дня 15. (27.) сїчня 1897 року. Ричник XIII.

БУКОВИНА

ЧАСОПИС для руских родин. Виходить щодня кромі днїв по недїлях і сьвятах.

Редакция і адмінїстрация в Чернівцях ул. Петровича ч. 2. Передплата 10 зр.

Наша рільна господарка і еї будучність.

Написав

Василь Микитич.

I.

Нема промислу, котрий би дав ся порівнати під взглядом ваги з рільництвом, з продукциєю живности для людий і зьвірів. Рільництво є підвалиною добробиту і розвою людскости, і підставою всякого иньшого промислу. *Лібіх.*

Кождий, що має здорові очи до спостеріганя а серце спосібне до відчуваня, не може не бачити тої загальної нужди, що визирає в Галичинї (а певно і на Буковинї) майже зза кождого вугла, що виписана майже на кождій людскій твари. Убожество се нашого народа таке велике, як в жаднім иньшім краю монархії і як в жаднім иньшім краю західної Европи. Дивне диво! Ми привикли чути, що за границею і земля меньше родюча і природа меньше гойна, а прецїнь нарід там веселий, богатий і задоволений з своєї працї і житя а у нас — противно. Зійди Европу вздовж і поперек, а не подибленш нїгде анї рілї такої урожайної, анї сїножатий таких буйних, анї лїсів таких пречудних як в нашім краю — а проте у нас нужда і ще раз нужда. А коли зважимо ще і тое, що не тілько поверхня нашої землї служить для пожитку своїх мешканцїв, але що она і в своїм нутрі криє великі богацтва, то справдї убожество наше стає для нас тим прикрійшим. Край наш з огляду на головне занятє своїх мешканцїв справедливо називає ся рільничим. Здавало би ся проте, що маючи так буйну рілю як рідко де, повинно у нас рільництво процвитати і бути головним жерелом богатства для нашого хлїбороба. Та на жаль так не є. Хоч хлїбороб сей працює гей віл в ярмі, хотяй оре, сїє, волочить, хотяй навозить обірником своє поле — хотяй рад би собі приспорити, коли вже не майна то бодай хлїба — все-ж таки не годен він на своє вийти, а надія, що колись буде лїпше, счезає з дня на день. Видячи, що навіть добрий урожай не в силї поправити щербатої долї, хлїбороб безнадійно опускає руки. Де-ж причина того неприродного явища, тої дивної на позір хороби, яка рада на ню? Річ ясна, що хотячи злому зарадити, належить передовсїм викрити жерело, з котрого оно бере свій початок, а опісля треба застановитись над способами, котрі би мали в собі силу уздоровленя хорого орґанїзму. Та не легка се справа, як би на око видавалось. Се показує і досьвід житя. Захоріє хто приміром з нас, то якже тяжко приходить ся єму знайти сьвітлого, досьвідченого та совісного лїкаря, котрий би умів добре розпізнати хоробу, а тим більше записати цїлющий лїк на ню. Щасливий той, хто натрафив на такого лїкаря, бо заходом его при помочи Божій стане на ноги і буде здоров — але кілько-ж то людий гине марно через те, що лїкар недосьвідчений не пізнав ся на хоробі та записав слабому лїк невідповідний. Правда — гине богато людий для браку лїкарскої помочи, а буває часом і така халепа, що, хоча лїкар і запише цїлющу цидулу, так на аптику нащому хрестянинови годї спромогтись. Так само має ся річ і з хоробою нашого народного орґанїзму. Не один учений ставив вже диягнозу тої хороби, не один і не два позаписували цїлющі лїки — мимо того однак хороба тота розвиває ся дальше спокійно і грозить катастрофою. А хотяй для деяких лїки ті були би може і добрі, так що-ж з того, коли не мають за що купити їх в антиці. Сказано, що учені не годять ся що до диягнози сеї хороби і записують розличні лїки. Один каже, що хлоп темний, без осьвіти, тому і бідний, другий знов, що хлопови треба передусїм заспокоїти его зголоднїлий жолудок а що йно тодї брати ся до его просьвіти; третий горлає, що лїнивий, зле господарить, тому і бідний, четвертий знов каже на те, що хлоп господарить не зле, тілько що має мало ґрунту і стогне під великими тягарами. Иньший знов доводить, що господарка на рілї абсолютно нинї не може виплатитись і треба братись до годівлї худоби! До котрої-ж ту гадки присилитись, кого слухати! Де-ж лїк на хорий орґанїзм? Отсе преважні питаня, над котрими повинні застановити ся тямущі люди, що справдї бажають поліпшеня долї для свого бідного народа, а розібравши основно сю справу, повинні всї як один муж взятись до уздоровленя хорого орґанїзму, кождий в міру своїх сил. Здає ся менї, що кождий згодить ся на сю думку, що причина народної нужди, не одна, а есть їх більше. З тих одні більше а другі меньше важні, а тим самим, одні тяжші а другі лекші до усуненя. Застановім ся над першими.

II.

Всюди, де тілько зійде бесїда про працю на рілї, почуєш загальний голос, що господарка нинї не оплачує. Голос сей виходить не з уст учених, але від самих же таки хлїборобів, котрі з господаркою зросли ся від дитиньства і найлучше відчувають, що їх болить. Так отже голос сей мусить мати в собі богато правди. Коли-ж спитати хлїборобів за причиною сеї неоплатности, то они скажуть нам коротко: низкі

На кримських виноградниках.

IV.

Дорогі устрицї.

(Конець.)

Отож і положила цариця, щоб Греки що року в Симферополь до ґубернатора постачали на термін, скільки тих там устриць, бочку, чи дві, чи три. — А ґубернатор вже ті устрицї на базарі продавав би, а частину посилав би в столицю.

Прийшов термін першого року; наловили Греки устриць; заднили їх в бочки і повезли в Симферополь. Ґубернатор приняв від них „дань“; повитав їх ласкаво і справив їм обід. За обідом урядники московські взяли тай заходили ся з їх кепкувати та глумити ся. Прикро Грекам, да мусять мовчати, нема у них відваги огризнути ся; страх взяв їх; думка така у них: москаль не свій брат, „візьмеш його на глум, а він тебе кнутом почастує; нїздри видере, в кайдани забе, та на Сибір попре.“

Змовчали Греки, проковтнули кепковане, звісно, „бояли ся, москаль лютий; у його зараз: башка долой.“

Вернули в Аутку ті Греки з Симферополя і кажуть своїм аутчанам: „годї! більш не повеземо данї, нехай сам до нас приїздить по неї; а ми хоч що — не повеземо, хоч трісну́ть, а не везти; нехай честь знає.“

Не везти, і не везти!

Не везуть Греки „данї“ рік; не везуть два, не везуть і десять років; вони не везуть, а ґубернатор по неї нї сам не їде, нї кого другого не присилає. Радіють Греки; думають: в Симферополї на віки вже забули про аутських устриць. Але ні! Набігає якось на Аутку цїла орда москалїв з Симферополя. Зараз усїх Греків, наче овечок в кошару:

— Чом ви, сякі-такі „распроєтакі“ дїти не платите податків?

— Яких?

— Ще й питаєтесь: яких? Наче самі не знаєте! За землю... устрицї... Забули? Ви стільки років не постачали устриць, що за вами тепер цїлих 10 тисячів рублїв недоплату. Платіть зараз!

Греки так і обмерли! Руки до неба здіймають та голосять: „Нї з чого.“

— Чи є з чого, чи нема, то не наше дїло; а платіть! От коли ви завтра не заплатите, усїх вас до ноги, або в море позакидаємо, або на Сибір поженемо; ще й кнута по дорозї дамо.

— Ми люди вольні.

— Ми вам покажемо, які ви вольні!

Греки з переляку в ростич, та в гори; поховали ся в гаях та в хащах на Ялтї. В селї лишили ся тілько чотири старезні дїди. Думали: їх москаль не займе, пошанує їх старість. „Пошанував наче пуга пса...“ Вранцї другого дня поприходили москалї в Аутку; тихо в селї наче в могилї; хати порожні, людий нема. Знайшли вони тих чотирох дїдів та до них з короткими гужами:

— Де ваші Греки?

— На утьоках.

— Де на утьоках?

В горах десь, а де саме, про те не вістні, не скажемо.

— А грошї готові?

— Нема в нас гроший.

— Коли нема, вяжи їх! забивай в пута.. Гайда в Симферополь, в острог!

Так і вчинили...

Сидять ті старики в острозї...

Сидять і місяць, сидять і другий.

Тимчасом Греки, насидївшись в горах, добре виголоднїли; так виголоднїли, що й переполох забули; давай до Аутки вертати.

Вернули ся, а стариків нема, в острозї.. Там їх і зима застала. Жаль взяв за стариків; за що вони гинуть? Давай радити ся Аутчани, що дїяти, яким робом узників з полону визволяти? Вибрали кількох чоловіка, кажуть їм, говорять:

— Айда на Симферопіль, виручати стариків.

Поїхали і в той Симферопіль...

„А в Симферополї все урядники да москалї самі, а людий нема.“

Ходили вони по місту довго. все шукали, як би його доступити ся до ґубернатора. Без гроший, кажуть їм, не можна. Заплатили, доступили ся. Сам ґубернатор їм і каже: „Так і так: доти ваші старики пріти-муть в острозї, доки не виплатять всю „дань“; а за те, що ви бунтуєте, не слухаєтесь, в гори втїкаєте, повернемо вас солдатами в Балаклавське військо*).

*) В Криму було таке військо з самих Греків назва його була „Балаклавський баталїон.“

цїни збіжа. І справдї — нинїшнї цїни продуктів рільничих упали так дуже, що навіть добрі урожаї не можуть вирівнати страти в приходах, не в силї поправити гіркої долї хлїбороба. Давнїйше міг хлїбороб свій продукт продати о много дорожше, то-ж і не тяжко єму приходило обігнати свої видатки і лишити еще дещо на чорну годину, а нинї більша часть рільників працює без зиску, ба навіть зі стратою, бо цїни збіжа падуть чим раз низше і нема великої надії, щоби так скоро піднеслись. Відносини такі не є проявом хвилевим, они тривають вже кільканайцять лїт, і з кождим роком прибирають прикрійший вид. До того ще потреби і видатки нашого хлїбороба збільшають ся і ростуть майже з кождим днем, а на їх покрите не знаходить він відповідного жерела. Рільники почали ратуватись; закинули давний спосіб господарки трипольової а перейшли до плодозміну. Зачалась на добре господарка всесторонна. В тій цїли замінено богато сїножатий і пасовиск на орні поля, ба навіть витереблено богато лїсів під управу збіжа. Ходило о тое, щоби збирати як найбільше зерна, бо в такім разї можна було ще сяк так ратуватись перед знижкою цїн. Рільники осягнули вправдї намірену цїль, однак показалось, що цїль та не веде їх до путя. Засївали бо збіжем великі лани, збирали рільники вправдї більше зерна, та що з того, коли продукция на однім гектарі не побільшила ся. Управа на великих обшарах землї не підносить звичайно єї видайности, як о тім можна переконати ся з слїдуючої табельки:

Плоди:	в лїтах	
	1873—1883	1884—1894
	продуковано на 1 гектарі пересїчно сотнарів метр.	
пшениця	8·9	8·3
жито	7·3	7·0
кукурудза	12·3	10·5
бульба	77·0	82·0
бураки	167·2	171·1

Тут бачимо, що помимо відданя більших ланів під управу, продукция зерна зовсїм не піднеслась; все лишилось по давному, тільки видайність бульби і бураків побільшилась. Господарка екстензивна не сповнила отже тих горячих надій, які поклали на ню рільники. А ще більше заходили в голову аґрономи, коли побачили, що наш край зі всїх країв нашої монархії продукує найменше зерна. В тій немилій несподіванцї переконала їх статистика. Ось єї досліди:

В	В послїдних десяти лїтах продуковано на 1 гектарі			
	пшеницї	жита	ячменю	вівса
	пересїчно сотнарів метр.			
Чехах	13·8	11·6	13·9	11·1
Австриї низшій	13·4	12·3	12·9	10·6
„ висшій	12·5	13·0	12·6	15·5
Моравії	11·3	10·1	11·8	9·1
Шлезії	9·5	8·5	9·9	9·0
Галичинї всхідній	9·0	7·8	7·3	5·8
„ західній	7·2	5·6	8·7	7·8

Приглянувшись добре тій табели, годї не признати на перший погляд, що она будь що будь есть сумним сьвідоцтвом для наших рільників. Цифри тут подані, кличуть економісти, показують наглядно цїлу нашу негосподарність, наше економічне ретроґрадство. Тут бачимо гей на долони, як марно лежить наш капітал земля; бо-ж чи не диво се, що земля наша, з котрою другі не можуть навіть рівнатись, видає о половину менше чим повинна? Так пророкли економісти на підставі статистики і радили рільникам чим борше перейти до системи інтензивного, єсли не хотять своєї загибели. Використовуйте вашу землю, кличуть економісти, справляйте єї штучними навозами, застосовуйте у себе здобутки новочасної технїки, старайтесь добути з гектара два рази тілько зерна, як доси добувалисьте, а тогдї буде вам благодать! Рільники не дали собі богато говорити і нуж братись до господарки інтензивної. Намагали продукувати як найбільше навозу, уживали торфу, глини, зелених і мінеральних погноїв, посипували навіть і ґуаном свою рілю, а біда як була так і є. Переконались на конець сердешні, що кошта продукциї при улїпшеній технїцї переходять часто суму, яку купець дає за зерно. Hier liegt der Hund begraben! Так отже знижка цїн есть сею причиною, для котрої і інтензивна господарка не в силї виплатитись як слїд. Здає ся нам, що не треба аж дат статистичних, щоби переконати рільників о чим раз більшій знижцї цїн; они найлучше о тім знають. Для лучшого однак перегляду наведемо бодай кілька дат:

Зерно	за 1 сотнар метричний плачено в роцї				
	1883	1886	1889	1892	1896
	Пересїчно зр.				
пшенц.	10·11	8·36	7·96	8·40	6·55 (6·20—6·90)
жито	7·48	6·21	6·62	6·99	4·90 (4·50—5·30)
ячмінь	6·81	5·97	7·37	6·07	4·50 (4·00—5·00)
овес	6·20	5·34	6·67	5·63	4·40 (4·00—4·80)

Табличка ся виказує, що знижка цїни виносить від р. 1883—1896 для: пшеницї 35·2%, жита 34·5%, ячменю 33·9%, вівса 29·0%.

Цифри ті суть для нас дуже важні. Они доказують майже неомильно, як мало поплачує нинї заняте рільниче і як тяжко приходить хлїборобови боротись з тим упадком цїн. Не великий се протяг часу 13 лїт, а прецїнь як низько цїни збіжа упали. Знижка одного вівса показує ся в порівнаню найменшою, для того рільники повинні як найбільше сїяти вівса. Рослина тота несправедливо легковажить ся через богато хлїборобів, тим більше, що овес мимо меньше сприяючої погоди, єсли тілько посїяно его на добре управленій земли, певний збір видасть. На рілях мокрих, пісковатих есть то найлїпше збіже, бо в порівнаню з иньшими рослинами, найбільший зиск чистий принесе. Навіть на ґрунтах буйних гноєних по рослинах окопових, повинно ся замість ячменю овес засїяти, бо нинї за сим продуктом вельми глядають, а пропорціонально меньшу цїну від ячменю вирівнує овес більшою скількостею зерна. І в соломі єсть видатнїйший від ячменю, проте ґазда, що управляє овес старанно і в добрій земли, нїколи на тім не стратить. — При цифрах висше наведених блїднїє в части і закид економістів про нашу нездарну господарку. Вже-ж бо годї сказати, що всї в Галичинї зле ґаздують — много рільників господарить раціонально, а мимо того на своє не годні они вийти, ба, много з них паде навіть в тій завзятій борбі зі знижкою цїн. Хтоби тому не вірив, най загляне до країв, де продукция рільнича стоїть о много висше від нашої. У Франциї примірoм продукция пшеницї виносить в нинїшних часах на гектарі 17—18 гектолїтрів, так само і в Нїмеччинї, а в краях в культурі найбільше інтензивній, іменно в Бельґії і Анґлії, продукция досягає навіть 26 гектолїтрів з одного гектара. Мимо тої великаньскої продукциї не знаходить ся однак там рільництво в станї цвитучім, чого найлучшим доказом синдикати у Франциї а палати рільничі в Нїмеччинї, що мають ратувати рільників в їх критичнім положеню. Причина сего невідрадного стану датуєсь від тої хвилї, як зерно американьске почало конкурувати з европейским і викликало т. зв. рільничу кризу. Наслїдки сеї кризи не оминули і нашого бідного краю, чого найлучшим доказом нинїшні низкі цїни збіжа. Рільники наші потїшають ся ще тим, що чейже цїни мусять колись пійти в гору, як то вже давнїйше пару разів бувало. Чи дочекають ся они однак так скоро тої звижки цїн, се дуже не певно, коли розберемо близше ті причини, задля котрих цїни обнижились.

(Дальше буде).

Греки йому в ноги! — Нїчого не поможе, каже ґубернатор, просїть, не просїть, а буде так, як я сказав.. „Тодї Греки гірко заплакали“, журливо мовив Мустафа, „що нема татарського царства, хан так би не зробив.“

Але-ж плач не плач, з плачем там не поможеш, де треба „дань“ платити... „Казнї треба гроші, а не слези...“

Тодї в Симферополї був епорал Ревелїоті, сам він Грек, сила у його велика була. Благають його Греки: „поможи, земляче! заступись! не дай пропасти! земля вже нам байдуже, а голів своїх шкода; від війська визволи нас; не попусти нас в солдати.“ Ревелїоті „поміг...“ він купив у Греків усї ті землї, що надїлила їм цариця... Хотїв був забрати і Аутку з усїєю землею, що біля села, а всїх аутчан в крепацтво до себе підвернути; дак сего вже татари аутські не дали зробити. „Ми, сказали татари, коли що, дак і самого Ревелїоті — ось як!“ — Мустафа черконув рукою по шиї...

Ревелїоті заплатив за Греків „дань,“ а собі взяв за те всї оті землї від Ялти до Аутки...

Тодї Греків ослобонили від „данї“ устрицями.

— „Дорогі дуже ім ті устрицї!“ закінчив сьміючись Мустафа: дурак Грек!“ і плюнувши, замовк.

Ол. Кониський.

Буковиньский сойм.

Отворене сесиї соймової.

По богослуженю, відправленім в правосл. катедрі і в рим. кат. костелї зібрали ся по 11-ій посли в палатї краєвій а капітан краєвий пос. Лупул отворив сесию нашого сойму промовою, в котрій поздоровляє послів і висказує надію, що нїяка суперечка не закаламутить нарад; на такі сварки полїтичні лиш час марнує ся; мир і згода найбільше годні причинити ся до успішного полагодженя справ краєвих. Поздоровляє і президента краєвого і просить, щоб так як передше так і в сїм роцї жичливо попирав всї справи краєві. Видїл краєвий предкладає соймови дуже богато предложень. Шкільний фонд вимагає значного підвисшеня тягарів, але се як-раз доказ культурного розвитку нашого краю. Культурні, гуманїтарні і просьвітні справи вимагають чим раз більше жертв, аби їх можна понести без нового обтяженя податників, треба шукати нових жерел доходу. Край мусить взяти ся також до реґуляциї рік. Видїл краєвий предкладає соймови внесене на конверзию довгу пропінацийного, бо притім дасть ся для краю дещо зискати. — Далї споминає капітан краєвий про велике нещасте, яке навістило усякі сторони краю (надпрутскі сторони), про град, що знищив зсю надію наших хлїборобів, все жниво, через то повстала нужда в тих сторонах, а видїл краєвий уважав своїм обовязком дати запомогу з фонду краєвого, і тепер сойм має сей видаток затвердити. Чей і правительство з свого боку подасть тим сторонам значну поміч. Відтак посьвятив памяти пок. архикн. Кароля Людвика кілька теплих слів, величаючи в покійнику опікуна штук, промислу і всего, що красне і добре (Се місце промови маршалка вислухали посли стоячи). По волоски згадав капітан про покійного пос. Зоту, славив его любов для краю і его волоский патріотизм. Посли піднялись з місць для оказаня свого жалю. По руски сказав капітан отсе: „Роботу, котра нам предстоїть, виконаймо в згодї і в мирі. Таким способом по-

служимо краеви як найлїпше!“ Свою промову закінчив капітан окликом в честь цїсаря: Многая лїта!

Відтак промовив президент краевий гр. Ґоес, поздоровив послів, подякував за прихильні для его особи слова капітана краевого і обіцяв, що буде пильно слїдити всїм нарадам сойму і у всім, де се від него залежить, помагати. Згадав, що в деяких околицях в часї холери був великий недостаток води, отже правительство (мінїстерство рільництва) хоче причинити ся до того, аби ті села мали добрі колодязї, але і край мусить з свого боку прийти тим сторонам (заставнецкий повіт) в поміч. Президент надіесь, що ще сеї сесиї зможе предложити внесене на реґуляцию ріки Молдави, а також і проект устави про господарку в лїсах громадских і спілкових: ходить о далеко більшу контролю над господаркою в тих лїсах. Справи краеві знайдуть в нїм завсїгди прихильного і жичливого ходатая.

Відтак зложили приреченя преосв: митрополит Аркадій, пос. Прункул і ректор унїверсит. др. Рошман.

Наступило перше читане внесень Видїлу краевого, а потім вибори комісий. З руских послів вибрані пос. Пігуляк і Бежан скрутаторами, до комісиї веріфікацийної пос. Смаль-Стоцкий і Тимїньский, до комісиї петицийної пос. Пігуляк і др. Волян, до комісиї фінансової Пігуляк і Тимїньский, до комісиї адмінїстрацийної Смаль-Стоцкий і Волян.

НОВИНКИ.

Чернівцї, дня 26-го сїчня 1897.

Перед розпочатем сойму відбуло ся нинї о год. 9 рано богослужене в православній катедрі і в католицкім костелї. Відтак розпочав ся сойм о 11 год.

П. Корнило Устиянович, подужавши переїхав з Вижницї до Радівців, де перебуде аж до цїлковитого виздужаня.

Вибори до ради державної підготовляють уже для пятої куриї черновецкі робітники. Вже в сю недїлю 31 сїчня відбудуть ся перші передвиборчі зборі. Час би вже і в четвертій куриї подумати о виборах та скликувати передвиборчі збори, бо вже тілько пять недїль зістае ся до часу, коли треба буде станути перед виборчу урну. Требаж вияснити людям цїль і значінє виборів, щоби кождий віддав самосьвідомо і згідно з добром народним свій голос на кандидата.

Русин — розбійник. Як Нїмцї мають завше на язицї „den böhmischen Cirkel“ і хотїли би всїх Чехів виставити злодїями, так Русинів хотїли би польскі патріоти поробити розбійниками. В новій опері Ярецкого, що недавно виставив польский театр у Львові, в котрій лїбрето взяте з баляди Міцкевича „Поворот тата“ називають ся купець і его дїти польскими іменами Вандзя, Казя, Сташек, Янек, а розбійники що хочуть рабувати купця рускими іменами Іван, Микита, Петро... Коли зважимо, що на сю оперу, що основана на доступній, поетичній байцї, будуть також учащати і дїти, то тим гидкійшим видасть ся таке тенденцийне виховуване суспільности в ненависти до другого народу, щоби вже з малку польска дитина не представляла собі Русина инакше як лише з костуром в руках. І до сего причиняе ся інституция, що бере від краю 24.000 річної субвенциї по половинї руских гроший.

Віденьска новина. Через два місяцї ходив собі безпечно по Відни злочинець, що вже кілька жертв мае на сумлїню. Его метода була така. Розносив, яко гандляр коняку і кави, по домах свої продукти і вивідував в той спосіб про домашні обставини. Вибирав собі старих, самотних женщин і тих душив тихцем при добрій нагоді, а відтак рабував в хатї. Однак не велика була его добича, бо старушки уміли добре ховати панчоху з грішми. Отже злочинець забирав коштовні предмети, картки заставничі, льоси і т. д., хотяй се могло лекше зрадити его, як готовий гріш. І мимо проворности і осторожности Долежаля зрадила его таки заставнича карта, яку хотїв продати в конторі за 7 зр. Застав був принятий під іменем Mариї Штелер, що погибла перед двома місяцями насильною смертию. Полїция розставила свої сїти, коли попала на такий слїд, і схопила Фердинанда Долежаля, 25-лїтного конториста без занятя, родом з Морави. Він заперечуе заедно свою вину, але полїция не тілько, що нагромадила велику силу незбитих доказів, що він убив Штелерову, але і прийшла на друге убійство Долежаля з дня 7 лютого минувшого року на особі Mариї Френцель. Доказом стала тут бутелька коняку і пачка цикориї, яку найдено в хатї Френцьльової, ґузик від рукава Долежаля і кавалочок материї, що убійник вирвав зі свого одїня, коли боров ся з старушкою, а нарештї деякі цїнні предмети Френцьльової, що найшли в помешканю Долежаля. Батько убійника е веркмайстром в одній фабрицї в Требішу на Моравії і дізнае загального поважаня. Вістка про злочини Долежаля поразила цїлу родину так, що сестра его осліпла зі зворушеня і перестраху, а відтак дістала такий напад спазмів, що сконала в них. Отець ще до тепер не хоче повірити у вину свого сина, але на жаль буде мусїв таки стратити надію, коли розгляне ся в доказах того страшного злочину.

П. Франтїшек Ржегорж — як доносять *Дълу* — лежить в Празї від 16-ого с. м. хорий. Щиро бажаемо дорогому приятелеви нашого народу подужати як найскорше і трудити ся дальше на користь народів ческого і нашого.

Зараза нервів і мозку ширить ся часами так само, як иньші зарази. Се стверджають численні приміри ріжних часів. Шал танцю, мандрівки бичівників, хрестоносна виправа дїтий і. т. д. були тілько психічними епідеміями. В теперішнім часї дивимо ся на таку саму заразу між нашим людом, а нею есть еміґрация до Америки. Прикладів до такої духової зарази доставили недавно справоздания з баварских і шлеских шкіл, де цїлі кляси учениць, дивлячи ся на товаришку, що дістала напад танцю св. Віта і собі попадали у ту слабість. Всї знаемо, що зїване е заразливе, але цїкавше е, що і чикавка стае заразливою, і обнимае нераз широкі круги. Найсильнїйше проявила ся була зараза чикавки в двох моравских містах Нікольсбурґу і Люнденбурґу. В часї двох до трех тижнів напала чикавка усїх жінок, особливо молодших. Куди поступитись було, всюда було чути невгомонне чикане. Школи мусїли замкнути, а богато заможнїйших жінок виїхало лїчити ся до Відня. Але і там, як зачали чикати в шпитали, позаражували пацієнток, що лежали разом з ними по салях. Де лише була одна з заражених на чикавку, там до двайцять чотирох годин вторували ей всї пациентки також чикавками. Дивне, що жаден мужчина не заразив ся на ту слабість — она ширила ся виключно між жіноцтвом.

Новий еміґрацийний закон приймив сенат північно-американьских Сполучених Держав. Після нового закона не мають права приїздити до Сполучених Держав всї особи понад 16 лїт житя, котрі не уміють читати і писати в своїм рідним, або якім небудь иньшім язицї. Кождий приїзший, одержавши дозвіл поселити ся в краю, може взяти з собою, або візвати до себе жінку або родичів, або дїдів і малолїтних внуків і дїтий, без огляду на то, чи уміють они читати і писати. Для іспиту приїзжих в кождім еміґрацийнім бюрі будуть находитись картки, а на кождій буде напечатаних пять уступів з конституциї Сполучених Держав в ріжних язиках. Еміґрант після свого вибору бере картку, читае, а відтак то само пише. Хто не перечитае і не перепише тих пять уступів, буде заверbegin вернений і то на кошт корабельної фірми, на котрої кораблї приїхав. Сенат додав до того закона постанову, що від сего іспиту увільнені всї жителї острова Куби, що глядають спасеня в Сполучених Державах підчас теперішної війни.

Виродок. Дня 13 с. м. посперечав ся в коршмі в Сеньові, пов. ярославского, Іван Кілик з Йос. Сарнецким, сином лїсничого. Кілик вибіг з коршми, вибив в короткім часї вікно, вистрілив з стрільби до Сарнецкого і положив его трупом на місцї. Івана Кілика приловила жандармерия в лїсї, де він укривав ся і замкнула до вязницї в Радимнї. Убійник признав ся до вини. Той сам Кілик убив в стодолї перед 13 лїтами свою братову, однак тоґди покарано его для браку доказів лише шестинедїльною карою вязницї. Він трудив ся крадїжю і за се его кілька разів карано. Убитий Сарнецкий уходив за дуже спокійного чоловіка.

З любови. В театрі в Арадї (на Угорщинї) один здібний актор, гравший в одній штуцї ролю головного героя, котрий при кінци штуки мав нїби застрілити себе за кулїсами (щоби публика чула лише гук вистрілу), застрілив ся на правду з револьвера в скрань; а зробив се умисно, бо на представленє запросив всїх своїх приятелїв і знакомих, обіцюючи грати сего вечера з такою правдою, як нїколи не грав і грати не буде. Нещасна любов була причиною самоубійства.

Дрібні вісти. Телеґрафічне получене завели в Галичинї межи Віднем а Краковом і межи Дрогобичем а Бориславом і Східницею. — Візок без коний, порушаний бензиновим мотором спровадив з Парижа віденьский фабрикант повозів Льонер і викликуе ним по улицях столицї подив у людий, а страх у коний.... перед конкуренцією. — Інспектор желїзницї Адольф Гайнріх спенсіонований. На его місце приходить до Чернівців Еміль Філоус з Коломиї. — Посол Стефанович приїхав вчера з Відня. — Цїсар відзначив повітового інспектора шкільного для округа Радівців, надучителя черновецкої міскої школи Захарія Маерана золотим хрестом заслуги. — В Чернівцях померла сестра звісного писателя Кароля Еміля Францоза, панна Юлїя Францоз. — Судовий канцелїст Ксенофон В. в Чернівцях, призначений до уряду в Сторожинци, збожеволїв нагло на привид великости.

Складки. На іменинах у начальника громадского п. Івана Фочука в Чорногузах зложили на бурсу „Народного Дому“ о. Н. Томюк 50 кр. Н. Н. 50 кр. Н. Н. 20 кр. надуч. М. Понич 10 кр., даск. М. Евдощак 30 кр., нач. І. Фочук 20 кр. госп. К. Перепилиця 20 кр., госп. О. Козлан 10 кр., Марія Грабовска 10 кр. уч. В. Григорович 20 кр. разом з попередними за рік 1897 **зр. 12 кр. 40.** Сердечне спасибіг.

Телеґрами „Буковини“.

З дня 26-го сїчня 1897 року.

Відень. „Wiener Ztg.“ оголошуе закон, що до карних постанов против еміґрацийних аґентів, відтак зарядженя мінїстерства в справі заборони привозити стару, ношену одїж, обуве, матераци і т. п. з Азиї, з винятком российскої Азиї.

Будапешт. Маврикій Йокай іменований досмертним членом палати панів.

Прага. Ґраф Альберт Кавніц помер вчера в ночи.

Париж. Муравев мав приїхати в четвер після приказу царя, щоби представити ся президентови і навязати особисті зносини з мінїстрами.

Берлин. Муравев мае приїхати сюда при кінци місяця відвідати цїсаря.

Відень. Цїсар приймив присягу від новоіменованого перемиского епископа о. Константина Чеховича.

Аґенция „Днїстра" для Чернівців і околиції надіслала нам отсе письмо з просьбою о поміщенє. „Маю честь повідомити поважану руску публику, що аґенция тов. взаїмних обезпечень „Днїстер" находить ся в Чернівцях при улици Атляса ч. 1. Заразом запрошую всїх поважаних родимцїв, що ще не забезпечили своі доми, або забезпечили їх в якім иньшім, не-руськім товаристві, щоби зволили приступити до нашого одинокого товариства взаїмних обезпечень „Днїстер" у Львові. Наше товариство „Днїстер" подає ті самі користи, як кожде иньше товариство обезпеченя, а навіть і більші, та лїквідує шкоду в припадках нещастя дуже скоро і сумлїнно. Про се сьвідчать часті подяки забезпечених в „Днїстрі" погорільців. А друга користь з тов. „Днїстер" є та, що оно опирає ся на засаді взаїмности і користи з тов. „Днїстер" не йдуть в чужі руки, але лишають ся в рускій суспільности. Нарештї я призначую половину мого чистого доходу, який здобуду через обезпеченя Русинів за рік 1897, на будову Народного Дому в Чернівцях. Чим більше буде обезпечень з Буковини, тим більший даток прийде на сю дорогу нам ціль. Для того обезпечайте ся Русини громадно і як найскорше в нашім рускім товаристві взаїмних обезпечень „Днїстер," а я готов кождого часу служити вам в справі обезпеченя і уділяти всяких пояснень. — З високим поважанем *Корнило Салабан* аґент „Днїстра," при ул. Атляса ч. 1.

Рух поїздів зелїзничих

важний з днем 1-го мая 1896 після середно-европейского годинника.

Приходять	Поїзди								Відходять	Поїзди							
	поспішні			особові			мішані			поспішні			особові			мішані	
до Чернівців									**з Чернівців**								
З Відня, Кракова, Львова, Станїславова, Коломиї і Снятина	11^{28}	.	.	$\underline{6^{57}}$	$10^{\underline{28}}$	$5^{\underline{50}}$			До Снятина, Коломиї, Станїславова, Львова, Кракова і Відня	3^{47}	.	.	9^{41}	$10^{\underline{29}}$	$5^{\underline{38}}$		
З Букарешту, Яс, Сучави, Глїбоки	3^{29}	.	.	9^{12}	$10^{\underline{00}}$	$5^{\underline{23}}$			До Глїбоки, Сучави, Яс, Букарешту	12^{03}	.	.	$\underline{7^{17}}$	$10^{\underline{48}}$	6^{16}		
З Новоселиці, Садаґури .	.	.	.	.	.	.	11^{13}	$9^{\underline{50}}$	До Садаґури, Новоселиці .	.	.	.	.	.	.	4^{30}	6^{21}

Підчеркнені числа означують пору нічну від 6 год. вечером до 5 год. 59 мін. рано. — Середно-европейский час ріжнить ся від львівского о 36 мінут, а від черновецкого о 44 мінут; коли на зелїзници є 12 год., то на львівскім годиннику є 12 год. 36 мін., а на черновецкім 12 год. 44 мінут.

Видає товариство **„Руска Рада"** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Осип Маковей.**

З друкарнї „Рускої Ради" в Чернівцях під зарядом Осипа Бучканича.